

PL: Loupež. Loupež a zločin! Hana Lipovská: Co se na nás chystá pod rouškou koronakrize

- CZ24 News | 14. dubna 2020

ČESKO: „Koronavirus je výbornou záminkou, jak vylepšit rozpočty nemocných podniků. Hlubší zadlužení státní pokladny přenesou problémy upadajících gigantů z jejich akcionářů na české daňové poplatníky, respektive na jejich děti a vnoučata. Takovýto státní dluh je loupež – a loupež je zločin,“ upozorňuje v obsáhlém rozhovoru s ParlamentnímiListy.cz ekonomka Hana Lipovská. Sděljuje, která opatření na záchranu ekonomiky v tuto chvíli žádat, a jaká naopak ne.

„Náš dnešní nouzový stav je mimo jiné vynucen neefektivní, přebujelou administrativou spojenou s vypisováním veřejných zakázek,“ řekla jste minule v rozhovoru s tím, že vláda teď sama bojuje s byrokracií kvůli nakupování ochranných pomůcek a řešení dalších věcí. Zažívá tak to samé, s čím denně bojují podnikatelé a živnostníci. Podle vás by den po skončení koronavirové pandemie měla do permanentního stavu nouze upadnout většina úřadů a regulátorů. Domníváte se, že se tak skutečně stane? Nebude stát prostě co nejvíce usilovat o návrat do původního stavu? Očekáváte, že by k něčemu takovému byla politická vůle?

Politická vůle je odvozena od vůle nás, voličů. Každý z nás se teď samozřejmě v myšlenkách upíná k návratu do okamžiku před koronavirovou krizí. Když ale vichřice strhne dům, který stál na písku, je nesmysl vystavět jej na stejných mělkých základech. Při veletoci, který zažíváme, máme jedinečnou příležitost postavit náš dům znovu, tentokrát na skále – tedy bez zbytečné regulace, bez nahrávek na smeč křehkým nadnárodním gigantům, bez podupávání malých, životoschopných, bojujících českých živnostníků. Výborně to ilustruje předvelikonoční nedostatek droždí. Byla to právě regulace a nerovný přístup k jednotlivým firmám napříč Unii, co vedlo k zavření poslední drožďárny v České republice. Když jsme se dnes vrátili k pečení, nezbyvá nám, než soutěžit o droždí z dovozu se zahraničními spotřebiteli, což se nutně projevuje jednak jeho nedostatkem, jednak vyššími cenami.

Prohlásila jste také, že nový koronavirus České republiky „vybuduje imunitu před eurem“. Jak přesně?

Britové před lety žertovali, že v srdci svého takzvaného finančního City vztyčí zlatou sochu Georgi Sorosovi. Díky jeho spekulacím útokům na libru totiž Británie vyskočila z tunelu měnového systému, který vedl až k přijetí eura. A dnes jsou za to velmi vděční. Podobně my díky koronaviru zjevně nebudeme plnit Maastrichtská kritéria, konkrétně podmínku maximálně tříprocentního deficitu státního rozpočtu, takže se zcela přirozenou cestou, bez jakýchkoli výmluv, pád do eurozóny zase odloží. Plánované bilionové zadlužení naší země nás promoří dostatečně na to, abychom zhoubný virus eura nechytli.

Jak velkou výhodou, či nevýhodou pro Českou republiku tedy bude, že nepatří do eurozóny, ale užívá českou korunu? Budou státy eurozóny doplácet na to, že měnu euro nemohou oslabit a vytvořit tak podmínky, aby se ekonomika vzpamatovala?

Mít vlastní měnu bude ještě větší výhoda než kdy dříve. Nebudeme muset hledat únikovou cestu před účastí na sanačních programech bank, které budou svou slabost a neschopnost maskovat voláním po pomoci virem zasažených ekonomik. Nebudeme se muset podílet na koronadluhopisech. Nebudeme muset tolik platit za cizí chyby, budeme mít dost důsledků chyb vlastních. Česká národní banka je přece jen rozumnější než Evropská centrální banka. A navíc, české centrální bance se

sídlem v Praze záleží na fungování české ekonomiky jistě více než centrální bance, která by nás sledovala z Frankfurtu.

A naopak. Co pandemie znamená pro euro? Jaká je jeho budoucnost?

Budoucnost eura je špatná posledních dvacet let. Prvních deset let, do krize eurozóny, si to uvědomovali dobří ekonomové. Druhých deset let, po krizi, to viděli všichni ekonomové. A dnes si to možná uvědomí dokonce i samotní tvůrci eura v Bruselu. Každá krize neomylně odhalí slabá místa systému. Když začne pršet, zjistíme, kde máme děravou střechu. V době karantény zjistíme, co nefunguje v našich rodinách. A pandemická krize zvýrazní každý detail nefunkčního systému společné unijní měny. Lze proto očekávat, že pod vlivem koronakrize bude po vzoru brexitu docházet u některých států k pokusům o vyvolání euroexitu.

O čem, podle vás, vypovídá obrat ministryně financí Aleny Schillerové v tom, že jednorázovou podporu 25 tisíc korun pro živnostníky nabídne všem bez rozdílu?

Návrh zákona byl za pochodu opakovaně měněn, jednotlivé změny pak vystavovaly těch zhruba šest set tisíc živnostníků ještě většímu tlaku a nejistotě. Konečné celkem rovné podmínky jsou tak de facto jediným způsobem, jak na poslední chvíli nevyrobit ještě více chyb a nejasností. Teď už nezbývá než se spoléhat na čest a férovost těch z nás, kdo sice živnostenské oprávnění mají, ale krize se jich tak bolestně nedotkla – nebo jim naopak pomohla, a proto se o takzvaný kompenzační bonus, jak jej zákon nazývá, hlásit nebudou. Pokud by ovšem hospodářské vztahy nebyly založeny na důvěře, poctivosti a cti, nač bychom se ještě mohli spoléhat?

Když se zeptám lidsky, je 25 tisíc korun to, co skutečně pomůže? Když vidíme masivní pomoc podnikatelům v Německu, Británii... jak v tomto srovnání, podle vás, uspěly kroky české vlády?

Pět set korun na den je samozřejmě jen nepatrná částka, skutečně pouhý bonus, který podstatu problému nevyřeší. Bohužel, na rozdíl od Německa nemáme rezervy. Rádi si namlouváme, že jsme skoro jednou z německých spolkových zemí. Ovšem zatímco jsme se my v době ekonomického růstu neustále vesele zadlužovali, Němci vytvářeli obrovské přebytky státního rozpočtu, šetřili a řešili, za co státní úspory utratit. Naše vlády svá nejlepší období projedly a prohýřily navzdor permanentnímu varování ekonomů; teď proto nemáme z čeho pomáhat.

Na druhou stranu bychom neměli zapomínat na to, co v roce 1936 psal jeden český lékař v příručce o karanténě: v první řadě musí každému pomoci jeho nejbližší okolí, rodina, přátelé. Koronavirová krize je pro nás poučením, že se nemá smysl spoléhat na stát, protože ten, když dojde na lámání chleba, nemá buď zájem, anebo sílu pomoci. Naopak má smysl žít ve společnosti, být s lidmi, pomáhat a věřit, že se nám pomoci v případě potřeby skutečně dostane právě od nejbližších. I to krize odhalila v plné nahotě, a je to tak dobře.

Jaké kroky by podnikatelům, živnostníkům, zaměstnancům prospěly nejvíce? Pomohlo by například odpuštění daní?

Představte si, že smrtelně onemocní člověk, který za sebou tahá železnou kouli, na ramenou nosí pytel cementu a krk mu svírá konopný provaz. Co bude prvním krokem k léčbě? Patrně vysvobození z okovů, rozvázání smyčky a zbavení břemene. Také my se dnes potřebujeme zbavit břemena. Cestou je především snížení či zrušení minimální mzdy, zjednodušení zákoníku práce tak, aby bylo možné snáze propouštět a najímat nové zaměstnance, a v neposlední řadě snížit náklady na vstup do nového zaměstnání. Pro leckoho je to nepochopitelné, ale například uhrazení lékařské vstupní prohlídky nebo povinná vstupní dokumentace představuje pro mnoho rodin značný náklad.

„Nedělejme si hlavu s dluhy, jsme ve válečném stavu,“ řekla ekonomka Ilona Švihlíková v Právu. Vlády by prý neměly hledět na dluhy a měly by pomoci hlavně zaměstnancům a živnostníkům. Souhlasíte s tím, či nikoliv?

Válečnou rétoriku slyšíme od počátku koronavirové krize napříč celou Evropou. Titíž státníci, kteří ještě před rokem prohlašovali Unii za velkolepý projekt míru, dnes tvrdí, že jsme ve válce. Pokud to myslí vážně, pak velkolepý projekt míru zjevně selhal.

Samozřejmě, vlády rády utrácení a nerady šetří. Koronavirus je výbornou záminkou, jak vylepšit rozpočty nemocných podniků. Hlubší zadlužení státní pokladny přenesou problémy upadajících gigantů z jejich akcionářů na české daňové poplatníky, respektive na jejich děti a vnoučata. Takovýto státní dluh je loupež – a loupež je zločin. Dnešní dluh jsou zítřejší daně, stát proto živnostníkům a zaměstnancům nic nedává. Naopak, bere jim jejich vlastní peníze, které by měli dostat oni nebo jejich děti zítra, a dává jim je dnes. Moudrá vláda se kvůli podpoře potřebných nezádluží, protože má úspory na horší časy. My takové úspory nemáme.

Vlastníci domů, které pronajímají, se obávají, že nařízení ohrozí jejich existenci. Uvolnění podmínek v hrazení nájemného nepočítá, že součástí nájmu jsou například energie, jejichž hrazení tak zůstane na bedrech vlastníků. Co vy na to?

Vlastníkem pronajímaného bytu většinou není velkouzenář s doutníkem v ruce, ale třeba babička, která si za celoživotní úspory včas koupila byt k pronajímání, aby nebyla ve stáří odkázána jen na nízkou penzi. Anebo člověk, který podlehl lákadlu nízké hypotéky a místo spoření takřka za nulový úrok si půjčil na investiční bydlení. Takový malý investor nyní nebude schopen splácet hypotéku a problém nájemníka se přes pronajímatele přenesou do celé ekonomiky. Vládní opatření se tak opět dotkne těch nejmenších, nejméně zajištěných, je krátkozraké a v konečném důsledku pro naše hospodářství škodlivé. Pomoci nejohroženějším, nejchudším, nejslabším musíme jinak a účinněji.

Už nyní je jasné, že český schodek rozpočtu bude nejvyšší za stovky let. Domníváte se, že to v podstatě nahrálo premiéru Andreji Babišovi, protože kvůli koronaviru do něj může schovat i problémy, které by kvůli špatnému hospodaření státu nastaly? Několikrát jsme spolu v rozhovorech mluvily o vaší kritice vůči vládě, protože dluh prohlubovala, naopak šetření a škrtání chybělo. Souvisí to nějak?

Koronavirová krize poskytne mnohým stejnou službu jako kdysi slavné povodně a požáry neblaze proslulým archivům. Ekonomická recese byla nevyhnutelná, země se na ni ale nepřipravovala. Středně velká katastrofa tak skutečně poslouží jako kouřová clona pro zahalení nedbalostí, opomenutí či vlastních zájmů. Horší než zahalování chyb posledních vlád však je schovávání špatných rozhodnutí velkých podniků. Například Škodě Volkswagen už loni klesal odbyt, nyní se část problémů pouze schová pod nízkou koronavirovou poptávku.

Itálie se vlivem koronavirové pandemie řítí do obrovských ekonomických problémů. Země opět plánuje hlubší zadlužení, aby dokázala krizi přežít. Zaplatí to nakonec za Itálii jako vždy Německo a další bohatší země?

Německo bude mít dost starostí samo se sebou, navíc Itálie oficiálně patří mezi nejbohatší země světa – je členem takzvané G8. Do obrovských ekonomických problémů se Itálie řítí dávno před koronavirem. Covid-19 se tak vůči Itálii chová zhruba stejně jako vůči člověku trpícímu rakovinou – jeho nemoc nevyvolal, ale může přispět k významnému zhoršení stavu – v lepším případě, nebo k úmrtí – v horším případě. Účet zaplatí zejména ti, kdo se na jeho vytváření nepodíleli – daňoví poplatníci.

Domníváte se, že kvůli pandemii ztrácíme svobodu a posiluje se moc státu i bank tak, jak varuje bývalý prezident Václav Klaus?

Svobodu nemůžeme ztratit, můžeme ji jen sami dobrovolně odevzdat. Samozřejmě během krize zcela logicky dochází k posílení vlády. To je v pořádku. Špatné by bylo, kdyby se nám v té dřevěné dětské ohrádce zalíbilo a kdybychom státu odevzdali moc jen ze strachu z převzetí odpovědnosti. Okamžitě po skončení koronavirové krize proto musíme sami cíleně usilovat o obnovení všech základních svobod. Úmyslně říkám obnovení, nikoli znovuoobnovení, protože před 13. březnem nám těch skutečných svobod, které platily stejně pro každého, mnoho nezbývalo.

Co říkáte na návrh hnutí Trikolóra, aby Česká republika jednostranně vypověděla Lisabonskou smlouvu s Evropskou unií?

Zaprvé, Česká republika neměla nikdy Lisabonskou smlouvu ratifikovat. Zadruhé, odstoupení od Lisabonské smlouvy má v programu řadu let například SPD. Zatřetí, nerozumím tomu, proč místo právně zvláštního institutu vypovězení, které připomíná rozhodování chytré horákyně, nepožadovat rovnou vyhlášení referenda o czexitu. Tak důležitou otázku musí rozhodnout volič v referendu, právě volič je pak tím jediným suverénem, kdo může vyjednáváním vládu pověřit. Na polovičatá řešení a laciná gesta dnes není čas.

Nosíte respirátor nebo roušku?

Jako občan České republiky respektuji vyhlášky a zákony, takže v uvozovkách náhubek se značnou nelibostí na veřejnosti nosím. Nafasovala jsem obyčejnou roušku papírovou, do módních soubojů se nepouštím.